

Шэжыыр орэмыклод

Тыгуасэ, мэкъуогъум и 22-м, Хэгъэгу ззошхор кызежыгъэр илъэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ шлэж зэхыхъэ лыхъужъхэм ясаугъэтэу Мыекъуапэ итемыр лъэныкъо щылэм шыклуагъ.

Ащ хэлэжыгъэх Къумпыл Мурат, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгеим и Премьер-министрэу республикэм ипрокурор шхьалэу Василий Пословскэр, АР-м и Парламент иде-

путатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, федеральнэ ык/и республикэ къулыкхуэмрэ ведомствэхэмрэ япачэхэр, общественнэ организациехэм ялы-кдохэр, ныбжык/эхэр, нэмык/хэри.

Гукъау нахь мышлэми, мы

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Сурэтхэр зэхыхъэм кыщытырахыгъэх.

ззо мэхъаджэм хэлэжыгъэ ык/и Теклоныгъэшхор кытфыдзыхыгъэ лыхъужъхэм япчъагъэ илъэс къэс нахь мак/э мэхъу. Зэхыхъэм къеклоплагъэхэм ащыщэу, Хэгъэгу ззошхом иветеранэу Ким Габрелян гуцылэгъу тыфэхъугъ. Илъэс 14 нахь ымыныбжъэу ар фронтым лухъагъ, тикъэралыгъо ишхъафитныгъэ къэухъумэгъэным ыпсэ емыблэжъэу фэбэнагъ. Джырэ уахътэм илъэс 89-рэ ыныбж, ылъэтет, республикэм иобщественнэ щылак/э, кытк/эхъухъэрэ л/эужхэм яхэгъэгу ш/у альэгъоу плугъэнхэм чанэу хэлэжъэ.

— Заор кызежъэм сык/элэ лэтэхъуагъ, ау зы такык/эрэ семыгупшысэу фронтым сык/луагъ, чыпл/э зэфэшхъафхэм сащызэуагъ. Хэгъэгу ззошхом тхьамыклагъоу кыздихыгъэр,

ащ хэк/лодагъэхэм, псаоу кы-хэк/лыжыгъэхэм лыхъужъныгъэу зэрахъагъэр тиц/ыфхэм егъаши ащымыгупшэнэу сы-фай, арэуцтэу зэрэщытыщтми сицыхъэ тель. Тапэк/э ащ фэдэ тхьамыклагъо хэти ерэмылэгъу, мымырэу, рэхъатэу тисабый-хэр к/эрэтэджих, орэпсэух. Шлэжыыр щэлэфэ к/эралыгъор, народыр щылэщтых, — кыти-луагъ Кимэ.

Яхэгъэгу къаухъумэзэ заом хэк/лодэгъэ тидзэк/лоп/хэм зэхыхъэм къеклоплагъэхэм шхъащэ афашыгъ, зы такык/эрэ афэ-шъыгуагъэх, «Егъэш/эрэ ма-ш/ом» блэрхэр ык/и къэгъагъэ-хэр к/эралыхъагъэх. Хабзэ зэрэхъугъэу, мыщ фэдэ шлэж л/офтхъабзэхэр республикэм имуниципальнэ образованиехэм зэк/лэми тыгуасэ ащык/луагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъап/эхэр!

2016-рэ илъэсым ият/онэрэ илъэсныкъо к/этхэгъу уахътэр мак/о. Почтэм иотделениехэм «Адыгэ макъэм» мыщ фэдэ уасэхэмк/э шъуащык/этхэн шъулъэк/ыщт: **индексэу 52161-рэ** зилэу тхьамафэм 5 кыдэк/ырым — **сомэ 808-рэ чапыч 72-к/э;** **индексэу 52162-р** зилэр заом ык/и л/офш/эным яветеранхэм фэгъэк/лотэныгъэ ялэу **сомэ 790-рэ чапыч 62-к/э** кыратхык/ын альэк/ыщт.

**Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ
ГЪЭЗЕТЕДЖЭХЭР!**

Редакцием дэжъ щыт киоскым «Адыгэ макъэм» шъущык/этхэн шъулъэк/ыщт. (Мыщ щык/латхэхэрэм киоскым ежъ-ежырэу гъэзетыр ч/ахыжъзэ ашыщт).

Къалэу Мыекъуапэ дэт хызмэтш/ап/эхэу, организациехэу, учреждениехэу корпоративнэ шык/лэм тетэу гъэзет **экземпляр 15-м** кыщымык/лэу кы-зытхык/ыхэрэр редакцием **сомэ 200-к/э** щык/этхэнхэ альэк/ыщт.

Университетхэу, институтхэу, еджап/эхэу корпоративнэ шык/лэм тетэу гъэзет **экземпляр 15-м** кыщымык/лэу кызытхык/ын зимурадхэр редакцием **соми 150-к/э** щык/этхэнхэ альэк/ыщт. Мыхэм кыратхык/ыгъэ гъэзетхэр яофисхэм редакцием афещэжы.

Ныбджэгъу лъап/эхэр, шъук/латх лъапк/ь гъэзетым!

Гектар пэпчъ центнер 51,5-рэ кырахы

Республикэм ихъыз-мэтшлэлэхэр бжыхъа-сэхэм ялхыжын мы мафэхэм чанэу ыуж итых. Адыгеим мэкью-мэщымкӀэ и Министертвэ кызырэхъы-тауагъэмкӀэ, аугъо-жын фэе бжыхъэс гектар мини 103,3-м шыщэу мэкьюогум и 22-м ехъулэу йахы-жыгъэр гектар мини 8,6-м ехъу. Зы мафэм гектар 446-рэ комбай-нэхэм аложы. Пстэум-кӀи мы мафэм ехъу-лэу тонн 44310-рэ кыаугъоижыгъ.

Мы ильэсым хьэм илхы-жын нахъ пасэу аублагъ. Охъ-тэ клэклым кыкӀоцӀ хъэ гек-тари 8,5-м ехъу йахыжыгъах, аложынэу шытым ар ипроцент 66-рэ. ГьэрэкӀо мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, гектар мини 5,5-кӀэ нахъ макӀ аложы-гъагъэр. Гектар тельытэу гу-рытымкӀэ хьэм центнер 51,5-рэ кырахы. ЖьоныгъокӀэ мазэм ошх зэпымыоу кьешхыгъэхэм язэрар кьэжӀуагъ. 2015-рэ ильэ-сым кырахыгъэм егъэпшагъэ-мэ, центнери 2,1-кӀэ джы нахъ

макӀ. ЗэкӀэмкӀи тонн 44070-рэ кыахыжыгъ.

Хьэм илхыжын Красногвар-дейскэ ыкӀи Шэуджэн район-хэм ыкӀэм нагъэсы. Лэжыгъэу кыахыжырэмкӀэ пэрытныгъэ зылыгъыр Красногвардейскэ, Кошхъэблэ ыкӀи Теуцожь рай-онхэр арых. Гектар тельытэу гу-рытымкӀэ ахэм центнер 58,3-рэ, 56-рэ, 57-рэ кырахы.

Красногвардейскэ районыр коцым илхыжын фежыагъ. Апэ-рэ гектар 40-у аложыгъэм лэ-жыгъэ дэгъу кытыгъ. Гуры-

тымкӀэ зы гектарым центнер 60-рэ кырахыгъ. ЗэкӀэмкӀи республикэмкӀэ коц гектар мин 85,7-рэ аугъоижынэу шыт.

Тыгуасэ республикэм игуб-гъохэм комбайнэ 31-мэ хьэр кьашаложыгъ. Лэжыгъэм илхы-жын даклоу хьызмэтшлэлэ-хэм чыгури агъэхъазыры. Гек-тар 8597-мэ уарзэр комбай-нэхэм ащаупкӀатэзэ, хыпкыым ащыхатэкъуагъ. Джащ фэдэу гектар 910-мэ чыгу шхъашьор ащагъэушъэбыгъ.

ПАТЫКЪО Анет.

Районхэм ащыпсэухэрэр ауплэкӀугъэх

Адыгэ республикэ клиническэ онкологическэ диспансерэу М. Ишъхъэмафэм ыцӀэ зыхьырэм имобильнэ комплексэу «Онкостраж» зыфилорэм 2016-рэ ильэсым имэлылфэгъу мазэ юф ышӀэнэу ригъэжыагъ. Мэзищым кыкӀоцӀ специалист-онкологхэр АдыгеимкӀэ ТэхъутэмыкӀое, Теуцожь, Красногвардейскэ, Кошхъэблэ районхэм ащылагъэх. ТэхъутэмыкӀуае, Фэдз, Натырбые, Дружбэм, Гьобэкъуае, Аскъэлае, Лъэустэнхъаблэ, Еленовскэм, Преображенскэм ащыпсэухэрэр ауплэкӀугъэх.

— «Онкостраж» зыфилорэ программэм ишӀуагъэкӀэ, нэ-пэрэ мафэм ехъулэу нэбгы-рэ 675-мэ япсауныгъэ изытет зэдгъэшлагъ. Маммографии ыкӀи УЗИ уплэкӀун 814-рэ специа-листхэм ашыгъ, — кьеты АР-м псауныгъэр кьэушъэмэгъэнымкӀэ и Министертвэ. — Адэбз уз илэу нэбгырэ 29-рэ кыахъгъэ-щыгъ. Ахэр нахъ игъэкӀотыгъэу ауплэкӀуштых.

Псэуплэхэм ащашыгъэ уплэ-

кӀунхэм адэбз узыр къаузы-ным ищынагъо ялэу нэбгыри 137-р ащагъэунэфыгъ. Ахэр зыщыпсэухэрэ районхэм арыт лӀзэплэ учреждениехэм нахъ игъэкӀотыгъэу защауплэкӀу-жынэу арӀуагъ. Къахагъэ-щыгъэ узым елытыгъэу ме-дицинэ лӀпылэгъур ахэм арагъэ-гъотышт.

Адэбзым нэмыкӀ узхэри цыфхэм къахагъэщыгъэх. Ахэм ящыкӀэгъэ специалистхэм

яолӀэнхэу тхьалэхэр аратыгъэх. Ащ нэмыкӀэу, диспансери-зациям кыдыхэлъытагъэу, 2016-рэ ильэсым мэзитфым кыкӀоцӀ Адыгеим нэбгырэ 17614-рэ ща-уплэкӀугъ. Ильэсым планэу ялэм ипроцент 42,7-рэ ар мэхуу.

2015-рэ ильэсым АдыгеимкӀэ нэбгырэ мин 12 фэдизмэ адэбз уз ялэу диспансерым иучет хагъэуцауагъэх. Шьом, тхьабы-лым, чыим жьы кьэщӀапӀэу илэхэм, нэгъум адэбзыр ана-хыбэу къаузыгъэу блэкӀыгъэ ильэсым агъэунэфыгъ.

— Цыфхэр тэрэзэу зэрэ-мышхэхэрэр ары анахъ ушъ-хъагъу шхъалэу адэбз узыр кыюузыным фэхъурэр, — кьа-ло АР-м псауныгъэр кьэушъу-мэгъэнымкӀэ и Министертвэ испециалистхэм. — ЯтӀонэрэ чыплэм тутын ешӀоныр шыт. КышӀор тыгъэм лъэшэу ымы-стыным улыплӀэн, гьомылэп-хъэ гъэлагъэхэм защыуухъу-мэн фае.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Шэф остыгъэхэр афыхагъэ-нагъэх

Мэкьюогум и 22-р ти Хэ-гъэукӀэ, ащ шыпсэухэрэмкӀэ мэхъанэшхо зилэ маф. Хэгъэ-гу зеошхор кызыежыагъэр ильэс 75-рэ хъугъэ. Къэралыгъо ав-тоинспекторхэм мы шыгъо ма-фэм зихэгъэгу кьаухъумэзэ, лыхъужыныгъэ зерахъэзэ заом хэкӀодагъэхэр агу кьагъэкӀыжы-гъэх. Мыхэм яшӀэжъ мыкӀосэным фэшӀ шэф остыгъэхэр пчэды-жыым афыхагъэнагъэх.

Нэбгырэ 800 фэдиз кьаюлагъ

Роспотребнадзорым и ГъэлорышлӀлэу Адыгэ Республикэм шылэм кызырӀтырэмкӀэ, бамыкӀэ зэцэкъэгъэ нэбгырэ 800 фэдиз Адыгеим ит медицинэ учреждениехэм яюлагъэх. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 280-р кӀэлэцӀыкӀух.

Республикэм ирайонхэм зэкӀэми ахэр ащагъэунэфыгъэх, ау анахъэу Мыекъуапэ ыкӀи МыекӀопэ районыр ары ана-хыбэу врачхэм зыщӀаюлагъэхэр.

ЫпӀкӀэ зигугъу кьэтшыгъэ ГъэлорышлӀлэм кызырӀещӀа-уагъэмкӀэ, бамыкӀхэм апкӀ кыкӀыкӀэ инфекции горэ ялэ хъугъэу республикэм шагъэунэфыгъэп.

Чыюпсым кыщызыкӀухъэрэ цыфхэр нахъ зыфэсакъы-жынынхэу, бамыкӀыр кыюзымыгъэкӀолӀэрэ амалэу шылэхэр агъэ-федэнхэу специали-стхэр кьэджэх. Шы-гъынхэр, лӀпкӀ-лӀэп-кыыр кӀаплыхъэзэ ашӀынэу, бамыкӀыр кызалъэгъукӀэ, пкы-шӀоным псынӀкӀэу кытырахын фаеу ахэм ало.

(Тикорр.).

МВД-м кьеты

Пенсионеркэр ыгъэпцӀагъ

Мыекъуапэ шыпсэурэ бзылфыгъэу ильэс 60 зыныбжыым АР-м Хэгъэгу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министертвэ икьулыкӀушӀэхэм закьыфигъэзагъ. Ащ кызырӀотагъэмкӀэ, гъэпцӀагъэ зыхэлъ бзэджэшлагъэ дызэрахъагъ.

Пенсионеркэм иунэ аригъэгъэцӀэкӀажынэу унашӀо ышӀыгъэти, Интернетыр кызыфигъэфедэзэ кӀэлэ ныбжыкӀитӀу кыгъо-тыгъ. Ахэм алукагъ, агъэцӀэкӀэшт юфшӀлӀным тефэшт ахъ-щэр кыралуагъ, уахътэу кызаухын фаери агъэнэфагъ. Бэ темышӀэу зы ныбжыкӀлэм кыгъэгъэзжы, юфшӀлӀнэу агъэцӀэкӀэштым тефэшт ахъщэм шыщэу сомэ мин 15 пенсионеркэм ихыгъ.

Мэзэ пчъагъэрэ бзэджашӀэм бзылфыгъэм зышӀуигъэбылыгъ, ахъщэри кыритыжыгъэп. ХэкӀыплэ ымыгъотэу пенсионеркэм хэбзэухъумакохэм закьыфигъэзагъ.

Следственнэ юфшӀхъабзэу зэхащагъэхэм яшӀуагъэкӀэ бзэджашӀэр кьаубытыгъ. Ар ильэс 24-рэ зыныбжы кӀэлэ ныбжыкӀ, Мыекъуапэ шыщ. Джырэ уахътэ мы юфыр Мые-кӀопэ кӀэлэ хыкумым фагъэхыгъ.

(Тикорр.).

Хъэрахъо Разыет Юсыф ыпхъум идунай зэрихъожы-гъэр Шынджые шыщхэу Мыекъуапэ дэсхэм я Адыгэ Хасэ хэтхэм лъэшэу гухэкӀ ащыхъугъ. ШымылӀэжыым илахылхэм, кыпӀэблагъэхэм афэтхъаусыхэх, кыныр адалэты.

ГУМЭКЫГЪОХЭР

Шушлэным щыклэхэрэп

Къалэу Шъачэ хэхьэрэ Кировскэ районым ит псэуплэхэм псышхоу къадэхьэгъагъэм гумэкигъоу кыздихьыгъэхэр цыфхэм зыгъэпсэфыгъо мафи мэфэки ямылэу дагъэзыжыгъ.

Къуаджэхэм ащыпсэухэрэм ренэу шыхьафхэр зэхашхэ, аужырэ зэхьагъум нэгырэ 1300-рэ фэдиз хэлэжыагъ. Ахэм

анэмыклэу Псышлэпэ ыкли Тлопсэ районхэм ащыщ цыфхэр къоджэдэсхэм лэпылэгъу къафэхьух. Аныбжъ емылпытыгъэу,

зытло-зыщэ къаглохэрэр ахэ-тых. Чэоу псым зэхигъэуагъэхэр, псэуалъэу ыкьутагъэхэр, техникэр псэуплэхэм адашых. Тьдэкли тракторхэр, бульдозерхэр, хыльэзэщэ машинэхэр щыолъэгъух.

Тхьагъапшэ щыхъугъэр Краснодар краим игубернаторэу Вениамин Кондратьевым зельэгъум, псыхьохэм ачлэхэр аукезбынхэу администрациехэм япашэхэм къарилогъагъ. Ащ къыщегъэжыагъэу МЧС-м илофшлэхэм чыгъэпсэжыхэр, псым кыхьэфэгъэ мыжьохэр, саеу зэтырихьагъэхэр зэхатхьыхэзэ псыхьохэм къахахых. Къушъхэм къехыгъэ мыжьохэм ялухыжынклэ техникэ зэфэшъхьафхэр агъэфедэ. Аужырэ мафэхэм Къырымрэ Темыр-Кавказымклэ МЧС-м ишъолъыр гупчэ ялофшлэхэмрэ яшъыпкъэу мыщ лоф шашлэ. Псыхьохэу Нагышрэ Псэзыуасэрэ ачлэхэр специалистхэм къаплыхьагъэх. Джащ фэдэу къушъхэ цаклэу къефэхынхэклэ щынагъохэр къагъаохэшъ, лъа-

щых, псыр кыздэклын ашлэшырэ чыплэхэр агъэпытэх.

Тхьагъапшэ чыплэ туризмэм изэхэщэн пылъ унагъохэр дэсых. Ахэми псым зэрарэу къафыхьыгъэр маклэп. Зыгъэпсэфыгъо уахътэм туристхэр чылэм кыдэхьанхэ амылэклыщтэу къашлошлыгъагъэми, унэе этнографическэ музейхэр, шхалпэхэр, щаплэхэр зэтырагъэпсыхьажынкхэу рагъэжыагъ.

Шушлэ лэпылэгъури цыфхэм къанэсы. Шъачэ щыпсэухэрэм

сомэ миллионным ехъу къафугъоигъ, къэлэ администрации къадэлэпылагъ (зы мэфэ лэжъапклэ къаугъоигъ), Урысые Федерацием и Обществэнэ палатэ иллыклогу К. Затулиным, Шъачэ щыпсэурэ ермэлхэм къагъэгуагъэх яшлуагъэ къарагъэклынэу. Адыгеири лэпылэгъу къафэхьугъ, цыфхэм ящыклэгъэ пкыгъохэр къафарагъэщажыгъэх. Цыфхэр чыплэ къыным екыжыгъ, гъашлэр лъэкълуатэ.

НЫБЭ Анзор.

УНЭШЪАКІЭХЭР

Страховкэмклэ клэгъожьырэм иахъщэ кыратыжыщт

Страховой компаниехэмрэ банкхэмрэ, цыфхэр фэмыехэми, егъэзыгъэклэ страховкэхэр зэрарагъэшлэхэр хэткли нафэ. Ар Федеральнэ антимонопольнэ къулыкъум (ФАС-м) тхьаусыхэ тхыльхэр бэу зэрэфагъэхьыхэрэми къеушыхьаты. Джи, мэкъуогъум иапэрэ мафэ къыщегъэжыагъэу, фэмыехэмэ, страховкэр загъэпсыгъэр мэфэ 5 охъуфэклэ, ащ лъатыгъэ ахъщэр къалахыжыын алъэклынэу цыфхэм фитыныгъэ кыратыгъ.

«Период охлаждения» — джары а мэфэ 5-м зэреджэ-гъэхэр. Гупчэ банкым кызэрилорэмклэ, добровольнэ страхованием кыхиубытэрэ страховкэ пстэури — уицылэныгъэ е уипсауныгъэ къауухъумэным, уиунэ, е уимылыку, е уима-шинэ пае страховой полис къаыпхыным, нэмыклэхэми апае зэзэгъыныгъэу адэлшыгъэр зэпыбгъэужынкхэу амал къатыгъ.

Специалистхэм кызэрэха-гъэщырэмклэ, страховкэу цы-фым аригъэшлыгъэм мэфэ 5 темыкызэ рыклэгъожыгъэмэ ыкли зэзэгъыныгъэу атхыгъэм джыри клуачлэ илэ мыхъугъэмэ, ахъщэу аритыгъэр къалихыжыын ыпэклыщт. Ау зэзэгъыныгъэм клуачлэ илэ хъугъахэу страхо-вать зэрэбгъэшлыгъэм урыклэ-гъожыгъэмэ, ащ пае яптыгъэ ахъщэм щыщ хаубытыклын алъэклыщт, нахь маклэу кы-уатыжыщт.

Добровольнэ страхованиеу атхыгъахэм клуачлэ имылэгъэу зальыгъэрэ страховатэ зышлы-гъэ банкым е компанием узэ-рэклэгъожыгъэм икьэбар зыб-гъэхьырэ (залуклэрэ) мафэм

къыщегъэжыагъэу ары. Ащ нэ-ужым кыкълэтыклорэ мэфэ 10-м кыкълэ клиентым иахъщэ кыратыжы е икарточкэ кы-фырагъэхьажыгъ.

ОСАГО-р къэпщэфы зэхъум кьаигъэклэ уагъэшлыгъэ стра-ховкэхэм алыпытыгъэ уасэхэри страховщикхэм къаыпхыжыын плъэклыщт. Урысыемклэ авто-страховщикхэм я Союз кызэр-илорэмклэ, ащ фэдэ страховкэр зэпыбгъэужынкхэу мэфэ 30-м уегупшысын уфит. ОСАГО-м игъусэу страховатэ узэрашы-гъэмклэ уклэгъожыгъэмэ е уфэ-мыеу ар ашыгъагъэмэ, макъэ зыщябгъэулыгъэ мафэм кыщегъэ-жыагъэу мэфэ 10-клэ лъыпты-гъэр кыуатыжыщт.

Страховкэмклэ уклэгъожыын узэрэфитыр полисыр къэпщэ-фы зыхьуклэ зэзэгъыныгъэу адэлшырэм кыратхэнэу щыт. ФАС-м итхьаматэ игуадзэу А. Кашеваровым кызэрилорэмклэ, джыри цыфхэм ОСАГО-м ипо-лис кыдаыхы зыхьуклэ, фэмы-ехэми, страховкэ зэфэшъхьаф-хэр арагъэшлэхэу кыыхэклы. Ахэр егъэзыгъэклэ страховатэ ашыхнэ зэрэфимытхэр тхыль-

хэм арытхагъэ зыхьуклэ, ащ ишлуагъэ къэкълонэу елытэ А. Кашеваровым.

«Период охлаждения» зы-фалогъэ зеклуаклэр кыыхахы зэ-хъум, цыфым страховкэр кы-гъэнэщтмэ е кымыгъэнэщтмэ мэфэ 14-м кыкълэ егупшы-сэн фитэу алогъагъ. Нэужым а плалъэр мэфэ 5-м къагъэсы-жыгъ. Страховщикхэм я Все-российскэ союз (ВСС) мэфэ пчъагъэу зэрегупшысэщтхэм икыыхэхын бэрэ зэрэтегушы-лагъэхэр кьело. Союзым ипа-щэу Игорь Юргенс хэтэ стра-ховкэмклэ теубытагъэ ышлын-ым пае мэфэ 5-р зэрэфикъуштыр кыыхигъэщыгъагъ. Арэуштэу щытми, нахь охътабэ араты-мэ, страховательхэм мыхъо-мышлагъэхэр зэрахьанхэу амал ялэ зэрэхьурэр кылуагъ. Ин-тернетым цыфхэм кырагъэ-хьэрэ еплъыклэхэу мы лофыгъом фэгъэхьыгъэхэм къащало мэфэ 5 плалъэм кыкълэулыгъэу алогъэу компаниехэм страховкэм ыуасэ кызэрэрагъэлыхын алъэклы-щтыр. Ахъщэу атырэм инахы-бэр страховкэр кызэрафа-шырэм тырагъэклуадэу алогъэ, цыфэу клэгъожыгъэм кыра-тыжырэр аритыгъэм нахь маклэ ашлышъуштыр.

(Тикорр.).

Чэчэн Республикэм къулыкъур кыщыцахыгъ

Хабзэ зэрэхъугъэу, Адыгеим иполице изэхэпхъэгъэ отрядхэу мэзих плалъэклэ Чэчэн Республикэм агъэклогъагъэхэр къэкложыгъэх.

Къулыкъур къэзыхыи, зичлыгу къэзы-гъэзэжыгъэхэм ведомствэм ипашэхэр, об-щественностым иллыклогхэр, ялахьыл гуп-сэхэр апэгъоклыгъэх.

Пшъэрылхэу къафагъэуцугъэр агъэцклагъэу гъогу кызэрэтеклыхыгъэхэр лэклоцл къулыкъум иподполковникэу, отрядым икомандирэу Дмитрий Анищенкэм торже-ственнэ зэлуклэгъум къыщылуагъ.

Шыпкыагъэ хэлъэу, зэрифэшъуашэм тетэу япшъэрылхэр кызэрагъэцклагъэмклэ къулыкъу-шлэхэм зерафэрэзэр АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ иминистрэу Александр Речицкэм ипсэлъэ клэкл кыщыхигъэщыгъ. Зэхэщэгъэ купым икомандование Адыгеим икыгъэ полицейскэхэм ялэпэлэсэныгъэрэ яллыхъужыныгъэрэ осэшхо зерафишыгъэр анахь шъхьалэу генералым кылуагъ.

АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ и Министер-ствэ щызэхэщэгъэ Обществэнэ советым хэт-хэр къэкложыгъэхэм къафэгушлуагъэх. Контр-адмиралэу Тхьагъэпсэу Мэджыдэрэ хэгъэгу клоцл лофхэмклэ органхэм яветеранэу Хьутлыжъ Аз-мэтрэ лорлотэжыгъэу зэхыхыгъэу щытэп уиунэ упэ-чыжыгъэу къулыкъур пхыныр зэрэкъыныр. Зэ-рифэшъуашэу япшъэрылхэр кызэрагъэцклагъэмклэ ягуапэу ахэри къафэгушлуагъэх.

Темыр Кавказым рэхьатныгъэр ыкли мамыр-ныгъэр ичлыгогъухэм кызэрэщаухъумэрэр Уры-сыем инароднэ артистэу Кукэнэ Мурат зэригъэ-лъэгъун ыпэклыгъ. Ар Чэчэным шылагъ, иорэдхэу отрядым хэтхэм къафилуагъэхэмклэ агу кыди-щягъ.

Хэбзэухъумаклогхэм ащыщэу анахь къахэщыгъэ-хэм тынэу аратыщтхэр зэрытхэгъэ унашъом органхэм ахэтхэм лоф адэшлэгъэнымклэ гъэлары-шлалэм ипашэу Александр Ермиловыр къеджагъ.

Торжественнэ уахътэр заурым, къулыкъушлэхэр ягупсэхэм ахэхьагъэх. Гушлогъо чэфыр ыкли лалл пытэхэр ахэм къапагъохыгъэх.

Командировкэм кыкыжыгъэхэм охътэ гъэ-нэфагъэрэ загъэпсыфынышъ, общественнэ рэ-хьатныгъэм икьэухъумэн падзэжыщт.

Хэгъэгү зеошхор кыIZEжъагъэр ильэс 75-рэ хъугъэ

Къэрэмыхъужь ныбжьи ащ фэдэ тхъамыкIагъо!

Нан! Сэц пае укъэмыгумэки.
Псауныгъэ пытэ си! Чыунэ
зэтэгъэпсыхъагъэхэм тарыс.
Непэ Советскэ Конституци-

Ася! Удэмышъхъахэу зэкIэ
къуаджэм къэбарэу дэлъхэр,
Мамхыгъэ гурыт еджапIэм ди-
ректорэу илэр, илофхэр зы-
тетыр къысфэтх. Хъунба?
ХъаркIэ!

Сэлам кыыозыхыжьиэр
МэрэтыкIо Къэндаур».

Шэуджэн районымкIэ, къуа-
джэу ХъатыгъужьыкIуае щы-
цэу Лъэустэнджэл Хъаджумарэ
ыкIуищ — Индрыс — крас-
ноармейцагъ, Ахьмэдрэ Хъа-
медэрэ — офицерыгъэх, Ро-
динэм пае ящIэныгъэ атыгъ,
зеошхом хэкIодагъэх 1942-м
ыкIи 1944-рэ ильэсхэм.

Зэшхэм яписьмэхэм ащыщхэр

«СшынахыкIэу Казбек! Ле-
нинград хэкум къисэтхыкIы.
Нэмыц хъашхъурэу ищэ ав-

лээгъу фильм
зэфэшъафхэм-
кIэ — мысэри
хыери джаузе
зэхафы, шIэжъ
ялэ мэхъу, узэ-
къотмэ — узэ-
рэлъашыр, зэрэ-
зэкъотыгъэхэм,
зэрэзэфэгъэхэм,
лIыблэнагъэм
къахэкIыкIэ со-
ветскэ цыфхэр
фашизмэм зэрэ-
рэтэкIуагъэхэр
агу раубытэ.

Ары. Уита-

рихъ пшIэн фэе, джашыгъум
узэрэплъэщти, узэрэуцущти
нахъ гъунэ алъыпфын ыкIи
узфэсакъыжьи лIыэкIыщт. Ау
Тхъэм хэти тызэрелъэурэр
ныбжьи ащ фэдэ тхъамыкIагъо
тихэгъэгү кыимытэдженэу, ты-
дэрэ чIыналъи зео машIохэм
зыкIыщамытээнэу ары.

ДзэкIолI письмэ щэнэбзхэр

«Гулэрэр къурэм етхъо»
зэралоу, сыдэуцтэу заом
Iухъагъэхэм янэ-ятэхэр, ягуп-
сэхэр, якIасэхэр а тхыгъэхэм
ашIуабэ шIэу яжэщтыгъэхэу
къалотэжыра! Ау джа дзэкIолI
Iэпэрытххэу гум, псэм кыкIхэу,
къахэкIыгъэ тхъапэжъ шъоко
цыкIухэу музейхэм, хъарзы-
нэщхэм, унагъохэм къарына-
гъэхэр, тхыпхэм къадэхъагъэ-
хэр, журналхэм ыкIи гъэзет-
хэм къахаутыхэрэр арых лIэ-
ужхэм алашъхъэ зеошхом хэ-
тыгъэ дзэкIолIым ыкIи лIы-
хъужьым иобраз кызыгъэгъуоу,
хэти ар ыгу лIызыгъэлэсыхэр-
рэр.

Зэгорэм лъэпкъышхуагъэу,
ау охътэ хъугъэ-шIагъэхэм аужь-
гъэигъэ адыгэ лъэпкъ цыкIлоу,
ау гушхом, лIэбланэм кыыхэ-
кIыгъэ кIалэхэр, нахъ ныбжъ
зилэхэр бэдэдэу Хэгъэгүм зео-
шхом ифронте зэфэшъафхэм
ащызэуагъэх. Лъэпкъым щыщ
нэбгыриблымэ Хъ. Андыр-
хъуае, А. Ацумыжым, Къ.
Бжыхъакъом, А. Къошым, Д.

Хэгъэгү зеошхом ихъазаб зынэмысыгъэрэ зэрымыхъэгъэ унагъорэ тыхэгъэгү исэп, джары гууз-лыузыр, къын щэчыгъуаер зэфэдэу зыкIызэхашIагъэр.

Нэхаим, И. Тхъагъушъэм, А.
ШуцIэм яхэгъэгү къаухъумзэ
лIыгъэшхоу зэрахъагъэм пае
«Советскэ Союзым и ЛIыхъужь»
цIэ лъапIэр къафагъэшъошагъ.
Ау мыщ дэжыым кыыхэзгъэ-
щымэ сшIоигъор Хэгъэгү зео-

ошхом имашIо хэтыгъэ пэпчъ,
лIыгъэ хэлъэу фашистхэм апэ-
шIуекIуагъэ пэпчъ «зэрэгеро-
ир» зэрэлIыхъужьыр, ащ зыпсэ
щызыгъэтIылыгъэ пэпчъ ма-
мырныгъэр кыызэрэпфигъэблэ-
гъагъэр ары.

ДзэкIолI письмэхэр къэзыт-
хыгъэхэр зэфэшъафхэми,
ахэм зы нэшэнэ ин зэфэдэу
ахэлъ: хэти илахып гупсэхэр
ыкIи Родинэр Iомэ, зышъха-
сыжьиэнэу зэрэщымытыгъэр.
ЕтIани егъашIэм адыгэхэм лIы-
гъэм мэхъанэ фашIызэ кыры-
кIуагъэх, къэрабгъэр аумысыщ-
тыгъ. Джары Андырхъоу Хъу-
сенэ дзэм кIо зэхъум «Чыгур
къэмыщтэу, тыкъэщтэнэп» зы-
кIыуагъэр ыкIи иIуагъэ епцIы-
жыгъэп.

Адыгэ хэкум ирайон, икъуа-
джэ пэпчъ арыкIыгъэ дзэ-
кIолIхэм (фэхыгъэхэми, псау
кыгъэгъэжыныр зинасып кы-
хыгъэхэми) щытхъур адэжъ!
Ащ ишыкIатыхъу письмэ тхыгъэ
тхъапэхэр.

Къедгъэжъэн сикъоджэгъу-
гъэу, Мамхыгъэ 1919-рэ ильэ-
сым кыышхыгъэу, Адыгэ
педучилищым Андырхъуае
щыдеджагъэу, дэгъу дэдэу ар
къэзыухи, мэзищэ нахъ кIалэ-
хэр езыгъэдженэу мыхъугъэ
Боджэко Нану итхыгъэхэмкIэ.

ем и Мафэ хэтэгъэгъуэфыкIы.

Синэнэ дахэу ЦыкIу! Укыис-
фэмызэщ, укыисэмыгупшыс —
тызэгъэгъэжыщт, сыхъат гушIуа-
гъор чыжъэжъэп. Шъопсэу, шъо-
тхъэжъ.

Пкъоу Нану. 1944-рэ
ильэс».

Хэгъэгүшхоу СССР-м къешIэкIыгъэгъэ республикэхэм, крайхэм, хэкухэм ащыпсэуцтыгъэ цыф лъэпкъ зэфэшъафхэр зэфэдэу зафэу зеошхом хэлэжъагъэх, урысыбзэр амышIэщтыгъэми, зы гухэлъ иныр — фашизмэм текIогъэныр пстэуми ямурадыгъ.

МэрэтыкIо Къэндаур къуа-
джэу Хъаурынэхъабэ щыщыгъ.
Мамхыгъэ гурыт еджапIэм щы-
рыгъаджэщтыгъэх. Ригъэдженэу
хъугъэхэм ягукъэкIыжхэм дахэ-

густым и 4-м кыистефагъ.
НахъышIуо сыхъужьыгъ. ШIэ-
хэу строим сыхъуцожьыщт.
ЗэкIэхэми шъуикъэбар зыте-
тыр къысфэтх...

Пшынахыжъэу Индрыс.
1943-рэ ильэс».

« — Сэц пае шъумыгумэки,
— кыитхыщтыгъ Ахьмэд. —
Хэта шъуащыцэу Хъамедэ
къызфатхэрэр? Икъэбар сшIэ-
рэпышъ, сегъапэ. Иадрес шъо-
шIэмэ, кыислужьыгъаки. Пись-
мэу къэшъутхыгъэр кыислужьыгъ,
сигъэгъушIуагъ. Адресу сшIэмкIэ
шъукъэмытх, чыпIэр непэ зэб-
лэтэхэу». (Зигугъу кыышIыр
Хъамедэ ышэу, старщэ лей-
тенантэу ЛъэустэнджэлIыр 1942-
рэ ильэсым, мэзаем Къырым
кыуухъумзэ зэрэфэхыгъэр
рагъашIэщтыгъэп).

Къатхыщтыгъэх письмэ щэ-
нэбзхэр, зэрэпсаухэр ябынхэм,
ялахыпхэм, якIасэхэм ара-
гъашIэу — нэмыкI адыгэ дзэ-
кIолIхэми, кIэлэкIэ дэдэу, пе-
дучилищыр кыуухыгъэ къодыуе
дзэм Iухъэгъэгъэ ДышъэкI Ты-
гъужь, Хэгъэгүм и ЛIыхъу-
жьицIэр кыызфагъэшъошагъэу
ШуцIэ Абубэчыр, Тэхъутэмы-
кIоу кIалэу ШъуапцIэкIоу Ша-
милэ, Андырхъоу Хъусен ышэу
Хъасанэ, ахэм анэмыкIыбэми...
Къагъэгъэгъэгъэп мыхэм.

ДзэкIолI письмэу, нэпэеплэ
нэшхъэхэу къэнагъэхэр зэкIэ
зы тхыгъэм игъэфэгъуау. Ау
ахэмкIэ советскэ дзэкIолIыр
зыфэдэр къэошIэ, зыпшъэ умы-
кIожьым лIыгъэшхо зэрэхэлъы-
гъэр огъэшIагъо. Непэ ахэр
кыитхымытыжхэми, ялIыгъэкIэ
ныбжьиэрэу тигупшысэ хэты-
щтых, Теклоныгъэшхор къагъэб-
лэгъагъ, кыитфыдахыгъ, мамыр-
ныгъэр тагъэгъотыгъ.

МАМЫРЫКIО
Нуриет.

Заор — машIо, гъэшIэн лыуз

Уахътэм лыузыр егъэлэсэу
аломи, лажьи хъакIи зимыIэ
тихэгъэгү нэмыц фашистхэр
ушъэфыгъэ-цунтхъэкIо хабзэкIэ
мэкьюогъум и 22-м имэфэ
нэфылыпэ кыичIэдзыгъо имы-
фагъэу, сыхъатыр 4-м кыызэ-
рэтэбэнэгъагъэхэр, омэкъэ
гырзым чIыгуи, огуи зэфэдэу
кыызэригъэсысыгъагъэр, гузэ-
жъогъукIэ кIи, жьи, фэпагыи,
мыфэпагыи, зыныбжъ икIугъи,
имыкIугъи — зэкIэ фронтым
зэрэлухъэгъагъэхэр, ухъазыры-
гъэрэ Iашэ икIурэ алэкIэмы-
лыпгъэми, якъэрар, яхэгъэгү
шIулъэгъу, ахэм апэ итэу мэ-
шIошхом зэрэлухъагъэхэр зы-
щыгъэгъушъэжыгъуау. Пфэу-
хынэу щытэп Хэгъэгү зеошхоу
1941 — 1945-рэ ильэсхэм
щыIагъэм лIыпсэу щычъагъэм
ибагъэ — псыхъохэр, чыгур
ашIкIэ илэгъагъэх; хэкIодагъэхэм
япчъагъэ миллион 27-у къалы-
тэ, а пчъагъэм ильэс къэс
хэхъо.

Сыд фэдэ шъыпкъагъа со-
ветскэ народым хэлъыгъэр ыкIи
и Хэгъэгү, и Чыгу апаемэ,
сыдэу ар зэмыблэжыгъа!
БгъэшIагъо ухэтми екъу.

Хэгъэгүшхоу СССР-м къешIэ-
кIыгъэгъэ республикэхэм, край-
хэм, хэкухэм ащыпсэуцтыгъэ
цыф лъэпкъ зэфэшъафхэр
зэфэдэу зафэу зеошхом хэлэ-
жъагъэх, урысыбзэр амышIэ-
щтыгъэми, зы гухэлъ иныр —
фашизмэм текIогъэныр пстэ-
уми ямурадыгъ; чIэнэгъэ ин
дэдэ ашыгъэми, советскэ цыф-
хэм заом нэлэп рахыгъ, Текло-
ныгъэшхор кыидахыгъ, мамыр-
ныгъэр, шъафитныгъэр чыгум
рагъэгъотыжыгъэх.

Хэгъэгү зеошхом ихъазаб зы-
нэмысыгъэрэ зэрымыхъэгъэ
унагъорэ тыхэгъэгү исэп, джары
гууз-лыузыр, къын щэчыгъуаер
зэфэдэу зыкIызэхашIагъэр.
Тэ, зео ужым къэхъугъэ лIэужь-
хэм ащ итхъамыкIэгъуагъэ та-
гъэшIагъэ, непи афалуатэ, арагъэ-

Къафитхыщтыгъ ащ письмэхэр
икъоджэгъухэм, ышэу Батыр-
бий, янэ.

«ШIу слъэгъурэ сшIахыпхэр,
сшы, сян ыкIи сшыпхъу цыкIлоу,
Катя, шъуимафэ шIух! ЗэкIэми
сэлам шъосэхыжьи.

ТВОРЧЕСКЭ ЗЭХЭХЬЭ-ЛЪЭТЕГЪЭУЦОР

Хэти ыльапсэ кӀеугъуае

Шапхэ зэрэхъугъэу, илъэс пэпчэ зы иофыгъо ин горэм тельытагъэу, а цӀэр иӀэу, ащ дӀахъэжӀэу кӀащы. 2016-р — кино и Илъэсэу УрысыемкӀэ агъэнэфагъ. Кином ыльапсэр щыӀӀӀ-псӀукӀэр, лъэпкӀхэр ыкӀи Цыфыр ары. ЗӀӀӀ зыфӀ-кӀожьырӀэр искусствэм иамал-хэмкӀэ щыӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀ, кӀиотыкӀыгъӀӀ, кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ; шӀыпкӀэм тетӀу лъӀпсӀэр гъӀӀӀӀӀӀӀӀ, ухъумӀӀӀӀӀӀӀ ыкӀи а тарихъ лъӀпсӀэр нӀмыкӀхэмӀ алыгъӀӀӀӀӀӀӀ ары.

АдыгӀхэр пӀомӀ, кӀӀӀӀӀӀӀ, кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ ямыӀӀӀ кӀӀӀӀӀ, шӀӀӀӀӀӀӀ амаӀӀӀӀӀ укӀӀӀӀӀӀӀӀ. ЛӀӀӀӀӀӀ мин-хэм зыльӀпсӀэ чыжъу кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ тилъӀпкӀ узырӀӀӀӀӀӀ гӀшъхъӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀ ищы тифольклор, эпосӀу «Нартхэр», тиархеологие байныгъӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ шӀӀӀӀӀӀӀ-археологӀу, непӀ кӀызнӀӀӀӀӀ Петербург научнӀ ӀджӀӀӀ дунӀе археологием ӀпхыгъӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ АулӀӀ ПшымафӀ ОлӀгӀӀ ыкӀӀӀ.

Мэкъуогъум и 15-м АР-м и ЛъӀпкӀ тхыӀӀӀӀӀӀ твор-

ческӀэ зӀӀӀӀӀӀ-зӀӀӀӀӀ до-кументальнӀ лъӀпсӀэр зӀӀӀ кино куп зӀӀӀӀӀ «Черкесия» зыфилоу режиссерӀу, сценаристӀу ыкӀи продюсерӀу НӀгъӀӀӀ АскӀӀӀӀ тырихыгъӀӀӀ щы-лагъ.

Кино лъӀӀӀӀӀӀ лӀӀӀӀӀӀ хӀхыгъӀ зымыӀӀӀ адыгӀхэмкӀэ мы фильми 5-р — «Черкесия», «Черкесия. АдыгӀ хабзӀ», «Черкесы. Чужбина», «Черкесия. Возвращение», «Черкесия. Возвращение» зыфилохӀӀӀ псӀэ зыпӀт саугъӀт лъӀӀӀ.

АскӀӀӀӀ иӀӀӀӀ фильмӀу «Черкесия» зыфилохӀӀ зигъӀӀӀӀӀӀ 2007-рӀ илъӀӀӀ ары. Ащ адрӀхэр кӀыкӀӀӀӀӀӀӀӀ. ИфӀтхӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀ кӀызыӀӀӀӀӀӀ массовӀ лӀӀӀӀӀӀӀ ЛъӀпкӀ тхыӀӀӀӀӀ ибиблиотекаръ шъхӀӀӀӀ КучмӀӀ АминӀт.

Фильмхэм яавторӀу НӀгъӀӀӀ АскӀӀӀӀ иӀӀӀӀ творческӀэ лъӀӀӀӀӀӀ зыфӀӀӀӀӀӀ хэр, тарихъ купкӀышхо зӀӀӀ сурӀттехыгъӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀ гъӀӀӀӀӀ-техыгъӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ (шӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ кӀып-щӀӀӀӀӀӀ), я XVII — XX-

рӀ лӀӀӀӀӀӀ адыгӀм кӀыры-кӀуагъӀ, гӀпшысӀ кӀӀӀӀ кӀу-дыгъӀ тӀрӀӀ хӀӀӀӀ бгъӀп-сыныр ыкӀи ар кӀӀӀӀӀӀӀӀ гъӀжыныр аукудыгъӀӀ. Джары мы фильмитфым аӀӀӀӀ, Кавказ заом ыпӀӀӀ мамырӀу, рӀхъӀӀӀ, ТхьӀӀ кӀафӀӀӀӀӀ, чӀыопс джӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ, сабийхэр бӀу кӀафӀӀӀ, дахӀу аӀӀӀ, лӀыгъӀ-цӀыфыгъӀӀ яхӀбзӀ инӀу зӀӀӀӀӀӀӀ кӀыщӀӀӀӀӀ авторым зыкӀыгъӀӀӀӀ. ЯтӀӀӀӀӀ — «Черкесия. АдыгӀ ХабзӀ» зыфилоу лъӀпкӀыӀ илӀыгъӀ-цӀыфыгъӀӀӀ зыпшӀӀ уклонӀу щымытӀу зӀӀӀӀӀӀӀ кӀызыщыӀӀӀӀӀӀ, я 3-р — «Черкесия. ХымӀ чыгӀу». Ар илъӀӀ 100-р зыкӀудыгъӀ Кавказ заом тхӀаыкӀӀӀӀӀ икӀыжъу кӀыкӀӀӀӀӀӀӀ, лъӀпкӀыӀ ипхыхъӀ-итӀӀӀу зышӀыгъӀм ехыӀӀӀ; я 4-р — «Черкесия. Возвращение». АдыгӀ гӀуцӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀ, «ПырамыбжыӀ мӀшӀхъӀӀ, шъхъӀӀ ыльӀпсӀэ екӀужыӀ». Ары, о уикушӀӀӀ рӀхъӀӀ, уиӀфӀыпӀӀ гӀпсӀфӀ фӀдӀӀ хъун мы дунӀӀӀӀ тетӀӀ. ХӀтрӀ цӀыфкӀи, лъӀпкӀыкӀи лъӀпсӀӀ, хӀкум, чыгӀум анӀхъ мӀхъа-

нӀ кӀызытырӀӀ ащ гӀкӀӀ, псӀӀӀ цӀыфыр зӀӀӀӀӀӀ ары. ОуиӀм сыдигъуи лъӀӀ щыпӀт, угукӀи пшъхъӀӀ ущышъхъа-фит, «ухӀхъыныр» анӀхъ тхъа-мыкӀӀӀӀӀ адыгӀм ыпӀӀӀ кӀыкӀыгъӀм кӀыкӀӀӀӀӀӀ щы-нагъу. Ау шыкур, джы тӀдӀӀ-рӀ чыпӀӀ щыӀӀ адыги тӀӀӀӀ зызӀӀӀӀӀӀӀ, ихӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀӀ амаӀ щыӀӀ хъугъӀ — кӀӀӀӀӀӀӀ, кӀуа-джӀу «МӀфӀхъӀӀӀ» кӀытхӀ-уцӀожыгъӀ, тапӀӀӀ кӀагъӀ-зӀжыӀ, кӀытхӀхъӀжыӀ.

Я 5-р фильмӀ «Черкешенка» — адыгӀ пшъӀӀӀ, адыгӀ бзыӀфӀыгъӀм лъӀпкӀыӀ иӀӀӀӀ чыпӀӀӀу щыӀӀӀӀ ехыӀӀӀ. ШугъӀу, дӀахӀӀу хӀӀӀӀм фӀдиз кӀаӀӀӀ, адыгӀ бзыӀфӀыгъӀм, адыгӀм ыпхъу щӀӀӀӀ, акъыли, кӀулайи, губзыгъагъи, шӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀ ащ кӀы-щыгъӀӀӀӀӀ.

ЛъӀӀӀӀӀӀ хӀӀӀӀӀӀӀ КъокӀыпӀӀм щыпсӀӀӀ лъӀпкӀ-хэм яискусствӀӀӀ КъӀӀӀӀӀӀ музеим идиректорӀу Кушъу НӀфсӀт, УФ-м изаслуженнӀ артистӀу, ПшызӀ, КъБР-м, АР-м лъӀпкӀ артистӀу, АР-м итеатрӀ лӀфышӀӀӀм я Союз ипӀӀӀу ЗыхъӀ Заурбий, гума-нитар ушӀӀӀӀӀӀ АдыгӀ рес-публикӀ институтӀу Т. КӀӀӀӀӀ

ыцӀӀ зыхыӀӀ этнологиемрӀ лъӀпкӀ искусствӀӀӀӀ иот-дел ипӀӀӀу ГъубжъӀӀо Ма-рат Адыгеим ыкӀи Урысыем итарихкӀӀ мы фильмхӀу я XVIII-рӀ лӀӀӀӀӀӀ щыӀӀӀ адыгӀхэм яобразхэр кӀызыщы-тыгъӀӀӀ осӀшхо зӀӀӀӀӀ кӀагъӀтхыгъ.

Гуманитар ушӀӀӀӀӀ АдыгӀ республикӀ институтым тарихыӀӀӀ иотдел ипӀӀӀу, шӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ Ацумыжъ Казбек игушӀӀӀ кӀызырӀӀӀӀ-щыгъӀу, адыгӀхэм ашъхъӀ кӀы-рыкӀуагъӀ кӀызыщыӀӀӀӀ филмхэр Кавказым ыкӀи Уры-сыем арыс цӀыф лъӀпкӀхэр нахъ зӀӀӀӀӀӀ шыгъӀӀӀ, ахэм азыфагу культурӀ шӀӀ-хъ дахъ зыхӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ, гукъӀӀӀӀ, псӀӀӀӀӀ ашъӀу — цӀыфыгъӀм фӀӀӀӀӀ.

ЛъӀпкӀ мӀхъанӀ зӀӀӀ лӀф-тхӀӀӀӀ, филмхэм ялӀӀӀӀӀ-уцӀ хӀӀӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ А. НӀгъӀӀӀӀ творческӀэ лъӀӀӀӀӀӀӀ ышӀӀӀӀ, игушӀысӀ пӀӀӀӀӀ-нышӀ, адыгӀ лъӀпкӀыӀ ифиль-макӀӀ охъӀӀ благагъм ыгъӀӀӀӀ, псауныгъӀ дахъ илӀӀӀу фӀӀӀӀ.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

КЪОДЖЭ ЩЫПАКӀ

Цыфхэр агъӀгушӀӀ

ШӀӀӀӀӀ районимкӀӀ кул-турӀм илофышӀӀӀӀм якӀӀӀӀ-хэр адыгӀ кӀуаӀджӀӀм ащыпсӀ-хӀӀӀм арагӀӀӀӀӀӀӀ пшъ-рылӀ зыфагъӀӀӀӀӀ. Зыщыш-хӀ районим имызакъоу, Кош-хӀӀӀӀ ыкӀи КрасногвардейскӀӀ районхэм япсӀӀӀӀӀм анӀӀӀ-хӀу ягӀхӀӀ. БӀмышӀӀ ахӀ кӀуа-джӀу УлапӀӀ щыӀӀӀӀ, къоджӀ-дӀӀхӀ дахӀу кӀапӀӀӀӀӀ.

ПчыхъӀӀӀӀ-зӀӀӀӀӀӀм кӀӀӀӀӀӀ фӀхъуӀӀ ПашӀӀ Адам. ЕжыӀ а кӀуаӀджӀм кӀыщы-хъуӀ. Сабыигъ ятӀ зӀушым, янӀ ХъакурынӀхъӀӀӀ кӀыздӀ-щӀжыӀ, ӀджаӀӀӀ кӀыщиухыгъ, дӀӀ кӀулыкури ыхыгъ. Адам

културӀм илофышӀӀӀм ахъ-хъагъ, ансамблӀу «ДжӀгуаӀӀо» зыфилохӀм ипщына.

ЯтӀ зыщыш чылӀм ипщынӀ маӀӀӀ цыгъӀӀӀӀ Адам зӀӀӀ-кӀуагъӀ лъӀӀӀӀ игопӀӀ. ЯтӀу Заури пщынӀӀӀӀ, чылӀгъо пчъагъӀмӀ джӀӀӀӀ ащигъӀ-джӀӀӀӀ. Адамы непӀ нысӀ-иц джӀӀӀӀм пщынӀм кӀӀӀӀ.

ПчыхъӀӀӀӀ кӀышагъӀ-лъӀӀӀӀ концертӀу байгъ. За-лым чӀӀӀӀӀӀ нӀгушӀӀӀӀ, дӀӀӀӀӀӀӀ загъӀӀӀӀ. Концер-тым хӀӀӀӀӀӀ купӀу «ДжӀ-гуаӀӀӀ», ащ исырынапӀӀӀ ШӀӀ-оцӀыкӀӀ РӀмӀӀӀ, ипщынаор ПашӀӀ Адам, ишӀӀӀӀӀӀ

БыштӀӀӀ Адам, пхъӀӀычаор КъыкӀ АскӀӀӀ.

КъӀӀӀӀӀ ансамблӀу «Аб-дзаххӀӀ» зыфилохӀм хӀтӀӀм адыгӀ кӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀ. КӀӀӀӀӀӀ ордӀӀӀӀ купӀу «ТыгъӀӀӀӀ» иордӀӀӀӀӀ ГъунчъӀӀ МадинӀ, Даур Ди-анӀ, Сихъу ДанӀ ордӀ зӀфӀшъ-хъафхӀ кӀӀӀӀӀ.

КонцертӀым ыуж адыгӀ джӀ-гум зырагъӀӀӀӀӀ. КъӀӀӀӀӀ, уджыгъӀ, чӀӀӀӀӀ. НахыжъхӀу пчыхъӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀӀ културӀм илофышӀӀӀм «АфӀӀӀ» кӀӀ-раӀуагъ.

ЮСЫП Заур.

ТхъамафӀм ихъуӀгъӀ-шӀӀӀӀӀ

АдыгӀ РеспубликӀм хӀгъӀу кӀоцӀ лӀфхэмкӀӀ и МинистерствӀ кӀызырӀӀӀӀмкӀӀ, мэкъуогъум и 13-м кӀыщӀӀӀӀӀӀ и 19-м нӀс республикӀм бзӀджӀӀӀӀ 62-рӀ щызӀрахъагъ.

42-рӀ зыныбжъ хъуӀфӀыгъӀм ыльӀ-ныкӀӀӀ кӀызыӀӀӀӀ улопнӀ лӀфӀр УФ-м хӀгъӀу кӀоцӀ лӀфхэмкӀӀ и Ми-нистерствӀм иотделӀу МыекӀуапӀӀ щыӀӀм иследственнӀ подразделение зӀхыфӀыгъ. ЫпӀӀӀ хъӀпсым дӀсыгъӀ хъуӀфӀыгъӀм машинӀ рифыжъагъӀу ыкӀи водите-лым шъӀӀӀӀ тыришагъӀӀу агъӀмысӀ.

ИлъӀӀӀ тызыхӀӀӀ, гъӀтхӀӀӀм тикъӀ-лӀ шъхъӀӀ щыпсӀӀӀ илъӀӀ 37-рӀ зыныбжъ бзыӀфӀыгъӀм хӀгъӀу кӀоцӀ лӀфхэмкӀӀ кӀулыкӀуӀм закӀыфигъӀ-загъ ыкӀи ащ ыльӀӀӀӀ бзӀджӀ-шӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀ кӀафӀиотагъ. Ащ кӀызырӀӀӀӀ, таксисӀу лӀф ешӀӀ. Мы мафӀм имашинӀ хъуӀфӀыгъӀ горӀ кӀытӀысхъагъ. Зыфилогъ чыпӀӀм нигъӀӀӀӀ тӀӀӀ кӀӀӀӀӀ, хъуӀ-фӀыгъӀм ошӀӀ-дӀмышӀӀу шъӀжыӀер кӀып-хъуати, нӀмыкӀ кӀӀӀ ышӀӀӀ водите-лым фигъӀӀӀӀ. БзыӀфӀыгъӀм авто-мобилыӀ кӀыгъӀӀӀ, а уахътӀм пасса-жирыӀ ыпшӀӀ кӀыбӀнагъ, кӀӀӀӀӀӀ шъӀжыӀекӀӀ шъӀӀӀӀ кӀытыришагъӀ.

Мы уахътӀм гъогум кӀырычъӀтыгъӀ машинӀ бзыӀфӀыгъӀм кӀыльӀӀӀ ыкӀи иавтомобиль псынӀӀӀу кӀыпкӀи, лӀпы-лӀгъу кӀыфӀӀӀӀ цыфхэм яджагъ. Ащ нӀс бзӀджӀӀӀм зигъӀыӀыжыӀ-нӀу игъо ифагъ.

УФ-м хӀгъӀу кӀоцӀ лӀфхэмкӀӀ и Мини-стерствӀм иотделӀу МыекӀуапӀӀ щыӀӀм улопнӀ розыскымкӀӀ икӀулыкӀушӀӀӀм зӀхӀӀӀӀ оперативнӀ лӀфӀтхӀӀӀӀм яшӀуагъӀӀ, мы бзӀджӀӀӀӀ зезы-хъагъӀу зӀгуцафӀӀӀ кӀаубытыгъ. Следствиер окӀофӀ ащ арест тыралъ-хъагъ. УлопнӀ лӀфӀр зӀхӀафӀыгъ, пшъ-дӀкӀыжъӀу рагъӀхыщӀым ыльӀӀӀӀ МыекӀопӀ кӀӀӀ хыкумым унашъо ышӀышӀ. ЛажъӀ илӀу зальӀтӀӀӀ, илъӀӀ 12-м нӀс хъӀпс кӀыхыӀ ыльӀӀӀ.

ЗӀрарыӀ сомӀ мин 400-м кӀӀхъагъ

2016-рӀ илъӀӀӀ, гъӀтхӀӀӀм тыгъон

бзӀджӀӀӀӀ зезыхъӀӀ кӀӀӀӀӀ хӀб-зӀӀӀӀӀӀ кӀаубытыгъ. МыекӀопӀ районим щыпсӀӀӀ хъуӀфӀыгъӀм ыгъӀ-лӀжъӀӀ цехым чӀӀӀӀӀ паркетыӀ, станокхэм лӀф языгъӀӀӀ электро-двигательхэр ыкӀи пхъӀм хӀшӀыкӀыгъӀ нӀмыкӀ пкыгъӀӀ ащ ытыгъуӀӀӀ агъӀмысӀ. ЗӀрарыӀ сомӀ мин 400-м кӀӀхъагъ.

БзӀджӀӀӀӀ кӀызыщыӀӀӀ чыпӀӀм лӀф щызышӀӀӀ експертӀм ипшӀӀӀӀ-хэр дӀгъоу зӀригъӀӀӀӀм ишӀуагъӀӀ, бзӀджӀӀӀм илъӀӀӀ тӀхъанӀ ыкӀи кӀа-убытын алыӀыгъ. Ар мы район дӀдӀм ис, ыпӀӀӀ хъӀпсым дӀсыгъ. Ытыгъу-гъӀ зӀӀӀӀ иунӀ кӀырахыжыгъ.

ПолицейскӀхэм зӀрагъӀӀӀӀ, предприӀаӀиер кӀызырамыгъӀӀӀ бзӀджӀӀӀм дӀгъоу ышӀӀӀӀ ыкӀи ар кӀызыфигъӀӀӀ.

ИлъӀӀ 21-рӀ зыныбжъ кӀӀӀӀӀм ла-жъӀ зӀӀӀӀ следствием ыгъӀӀӀӀ, хыкумми ащ дыригъӀӀӀ ыкӀи илъӀӀ 2 хъӀпс условнӀу тырилъхъагъ.

АР-м хӀгъӀу кӀоцӀ лӀфхэмкӀӀ и МинистерствӀм ипресс-кӀулыкӀу.

ИлъӀӀ 12-м нӀс хъӀпс кӀыхыӀ ыльӀӀӀ

СтаницӀу ХанскӀм щыпсӀӀӀ илъӀӀ

(Къызыкълъыклорэр мэ-
кьюогум и 16-м
къыдэклыгэ номерым ит)
Нэфын. Усыуплэкунэу сы-
фежьэмэ, уигушылэхэр зэклэп-
хьажьыных.

Хьазрэт. Сыдышхоклэ укы-
сепллыра, Нэфын? Сгуагэм
ныбжи сэ сепцлыжьыгэп.

Нэфын. Сыфэягэп орклэ ащ
сынэсынэу, ау сэрклэ уишл-
лэгъу гунэ имылэу къэлошъ,
сызэпымыутынэу сыолъэлэу.

Хьазрэт. Сыкъезэгъы.

Нэфын. Бэрэ исплэшхуа-
щтэп, къэслюштыр сияужырэ
лэлоуи шытышт...

Хьазрэт (къэгулагъэу). Как
«уиаужырэу шытышт?»

Нэфын (ылэ къелэтышъ, Хьаз-
рэт егъэлэсэжьыфэклэ ежэ).
Сэрклэ зынахъ лъаплэ шымылэ-
гэ сиплэшхэ намыс зэрэчлэ-
сынагэм игупшысэу сызыш-
хырэм, хьайнэпагъэу къысэ-
хуулагэм ыуж мы дунаим
сытетыхьыныр емыкълэ сифгэ-
штагъ.

Хьазрэт (къэгулагъэу). Къа-
плорэм уегупшыса?

Нэфын. Сегупшысыгъэшъ ар-
ба члэлуж джэгъогъуцлэр ура-
мым къытетыхьанэу, сишъ-
хьакло зэрэшхэфызэ хьадры-
хэ зыдэсхьыжьынэу зыкисху-
хьагъэр.

Хьазрэт. Тэ зытымылотэжьмэ
хьугъэ нылэпи...

Нэфын. Сэ зыслотэжьынэп,
ау о пшлэщтыр хэта зышлэрэр?
Ащ пае сияхьрэтэгъо сышчы-
рэхьатын зыслэкълэщт закьор,
тикъэбар пклэкълэмылукыным
пае, ори гъусэгъу укысфэхуэ-
мэ ары.

Хьазрэт. Игугъу сшлыныр
хэгэкълэ, ар зэрэтшлагэмклэ
сыклэбгъэгъожьыгъахэшъ, зи
мышхуахуэу къызышлэгъэшлэу
езгъэжыагъ. Арышъ, мызыгъэгум
тызэгъогъуклэ сыгугъэрэп.

Нэфын. Сэ убзэгъу къэскы-
дыгъэп... Шулъэгъу ашыкъ
укысфэхуэгъэу, зыпсэ сфэ-

ХЬУРМЭ Хьусен

Шулъэгъум икъэгъээзэгъухэр

Къэшлыгъуищ хьурэ пьес

ХЭТХЭР:

Нэфын — зышхъэ зыптытэжьырэ адыгэ пшэшхэ ныб-
жьыкълэ.

Свет — Нэфынэ фэтэрым къыдис иплэшхэгу.

Аслъан — Нэфынэ ипсэлпыхьогъэ клалэр.

Хьазрэт — Нэфынэ шу зылэгъурэ клалэр.

Ешъуаклор — ныбжьыклэжэп, гур зыщызыгъэкълэу, Тхьэр
зыпыкълэжыгъэхэм афэмыдэу, къабзэу зэкълэупсыхьагъэу,
зэрэфэлапгэмклэ ителпэкълэ лэпклэ-лъапклэ. Зэкълэ лэфхэр
зыщызеклохэрэр къэлэ паркыр ары. Ащ пае къэшлыгъо
лэпчъ зыщыклорэ уахътэм елпытыгъэу паркым дэт цыф мэкъэ
ыклэ шьозехъэ мэкъэ пстэури зэм нахъ инэу, зэм нахъ
цыклоу къэлэ зэпытых.

зыгъэтлылынэу къэзыуагъэр
оры. Ау ащ егушлугъошлоу зэ-
рэщымытым уегупшысагъэу
уклэгъожьыгъэмэ, узэхэсымы-
шыкълэныуи шытэп.

Хьазрэт. Сыклэгъожьыгъэкълэ
арэп, кло сэ сыжэ ащ фэдэ
лофхэмклэ егъаши пытагъэшъ
ары...

Нэфын. Ащыгъум тызэжэ-
жын шылэп. (Илалэмэкъ таб-
леткэхэр зэрылэ флаконыр къы-
дехы, Хьазрэт къырегъэлъэгъу).
Мары шэнаут таблеткэхэр. Зы-
закъо бзэгъу члэгъым зэрэ-
члаплхъэу, къэшлэгъуи уимы-
фэзэ, зэозапсэ уишлышт.

Хьазрэт (джэнджэшым къы-
мылупшэу ышхъэ феложы).
Мы тигъашлэрэр олахъэ мылоф
дэгъум... (щэнаутым епллынэу
фэмыеу деплэкълэзэ, ылэ
ещэи). Къашти ыуж икълэжы...

Нэфын. Хьазрэт, уезгъэ-

зэу къыпшлошынэу сыфаеп...

Хьазрэт. О зытетымыжыщт
дунаим сэ сыда тесшыхьажы-
щтыр, тыгъэ нэфыр сэрклэ
шышлунклыгъэу, жьэу къэсцэн
щысымыгъотыжъэу, дэхэгъэ
пстэури шыклодыжыгъэу шы-
тыштмэ?

Нэфын. Армэ, штэ! (Таб-
леткэр Хьазрэт ылэгъу рель-
хъэ). Гъогъу маф!

Хьазрэт. Ллэныгъэр гъогъу
мафэ зыгорэм фэхуэгъэу зэ-
хэсхыгъэп...

Нэфын. Кыюстыгъэр зылуб-
дзэмэ, ор-орэу къэпшлэшт, сэри
уауж бэкклэ зыкызгъэнэштэп.

Хьазрэт (таблеткэр ылэмычлэ
члэубытагъэу). Хьуцтмэ, сэри
аужырэу сыкыюлэжыкълэ сшло-
игъу.

Нэфын. Сыкъэдала.

Хьазрэт (джыбэм мыхуэр лэ-
пыныр къырехы, къырегъэ-

лэгъу). Ощ пае мыр къэс-
щэфыгъагъэу къыздесэхьаклы...

Нэфын. Тын лаеп, ау тыз-
дежыагъэм ар шысыщыклэгъэ-
жынкклэ сыгугъэрэп.

Хьазрэт. Тын къодыеп мыр.
Бэрэ сыклэхъопсыгъэ плагэ
къыпыслхьанышъ, усишхъэгъу-
сэу зы гъэшлэ гъогъум тыщызэ-
дырыклонэу. Ау сыдэу сшына,
ащ фэдэ насып Тхьэм кыизэ-
ритыгъэмэ сашымыщэу кычлэ-
кыгъ. Хьуцтмэ, джыдэдэм
плагэ къыпысэгъалхъ.

Нэфын. Ащыгъум тыкъэзэ-
рэшагъэу хьуцтба?

Хьазрэт. Сиаужырэ такыкь-
хэм а сыхъопсэллэ дахэ нэфа-
плэу къэслэгъужы сшлоигъошъ,
а зыр сфэбгъэцэкълэнэу сы-
олъэлэу.

Нэфын. Арэу пшлоигъо дэ-
дэмэ, сыкъезэгъы, ма, слагэ
къыпылхъ. (Ылэ джабгъу фе-
щэи).

(Ошлэ-дэмышлэу Аслъан
кылоладэ, Хьазрэт къэтэджы-
гъо имыфэзэ шхьарэлъадэшъ,
ыпшэплэ литлуклэ зэфегъачъэ,
ыутхыпклэу регажъэ).

Аслъан. Зыгорэм икъэцэн
мамунэм фэдэу зыфэпшы-
тэжъэу сыда узкълэларысыр?

Хьазрэт (Аслъан кышло-
тэджы, зыкыыргъэтлупшыным
пылэу кыпэуцужыгъэ). Ащклэ
о сыоупчлыжьын ищыклагъэми
сшлэгъахэп.

Нэфын (ячъалэшъ, зэкълэ-
рищыжхъэ шлоигъэу Аслъан
ыблыпкъ къекъудыи). Джыри
уешъогъай, Аслъан. Ууклытэ-
рба, цыфхэр мыщ цызэблэкълэ-
хэри, сьд бырсыра къэпшы-
гъэр?

(Нэфынэ ыуагъэм пае Ас-
лъан кымыгъанэу, Хьазрэт
нахъ зыпигъэнагъэу къезэрэ-
лэшъоклэу рагажъэ).

Аслъан. Мы дэхэжым зэкълэ
пшашъэу шылэр тыратхэжы-
гъэу кышхъушъ, ифшэуашэр
сэ езгъэлэгъушъ!

Хьазрэт. Сыда зыкыызкыс-

шлэбгъэнагъэр? Сенэгъуе зэкълэми
къялыжыгъэу джы о къеплэ-
шхьоклырэ Светэ пшхъэ зэли-
гъэхьагъэкълэ.

Нэфын. Хэта Светэу?

Хьазрэт. Джа зэдатшлэрэ
уипшэшхэгъуба.

Нэфын. Ащ ыцлэ кыызкып-
фемылошхуштыгъэр мы сипсэ-
лхьыхожъ иаужырэ шульэгъушъ
ара сэлэ?

Хьазрэт. Нэфын, сэ угу сы-
кыкымыулоном пае, ар пшлосы-
ушъэфыштыгъэми, ежым зы-
кычлэупхуыкыжыгъ. Джы егуп-
шыс титлэу язэу зыпсэкълэ нахъ
кыппэблагъэм.

Нэфын (къэгубжыгъэу). Ара
джы шьозэрэмыгъэгъоштырэр?
Зи шьуазэрэгъэхьэрэ шылэпышъ,
нахьыбэрэ шьуслэгъунэуи,
шьуслэнэуи сыфаеп. (Локлы-
жы).

Аслъанрэ Хьазрэтрэ ащ
кыгъэлэсагъэхэу зэрэлыгъэхэу
щытхэу клэлэпллэхъ. Етланэ
Хьазрэт зыкышлэжыгъэу ылэ-
хэмклэ Аслъан елунклышъ,
зыкыылэпеуты.

Хьазрэт. Сыдэу гу мыжъо-
жъэу дунаим утета зыкълэм
фэбэгъон! Мы пшашъэр адрэ
зэблэбгъэжъурэ шхьапсхэм
ялытыгъэмэ, щэкълэ агъэпскы-
гъэм зэрэфэдэзи, ныбжи кыб-
дзагъэп. Хэта фитныгъэ кы-
озытыгъэр ащ инасып лэб-
гъу ебдынэу?

Аслъан. Ощ фэдэхэм сэ
сагъэсэжынынэу зэрэщымытыр
пшлэрэба?! Сыфэрэи, а къэб-
гъэгъунэрэ шхьэгъэшлэжымрэ
орырэ зи есымыгъалоу си-
мылэкълэу шьусщэфышты! Ау
тлэми чапыч нэшъуи шьуриуа-
сэп. (Локлыжышъ, кыздиклыгъэ
лэныкъомклэ мэкълэжы).

Хьазрэт. Дунэе мылэкълэ
Нэфынэ фэдэхэр яцлыфыгъэ
ныбжи зэремылэбэкъоштырэр
о кыбгурылоштыр. (Нэфынэ зы-
дэкълэу лэныкъомклэ мэкълэ-
жы).

(Джыри кыкълэлыкълэушты).

Сэмэркъэум икъогъуп

«Комсо- ставскэ шинель»

Шхьапплэкълэ Хысэ ипъесэу «Даут»
зыфилорэр репетицие тэшлы. Совет-
скэ дзэкълэлхэм нэмыц-фашист капи-
таныр гъэрэу къаубыти, къахыгъ. Фа-
шистым допрос лыхыгъэн фэе, ау нэ-
мыцыбзэр зымы ышлэрэп. Тегупшысэ
нэмыц гушылэ заул нэмылэми зэрэ-
зэдгъэшлэшт шыклэм...

Мышъэ Джанхъот алоу артист шлагъо
горэ тилагъ. Бэшлагъэу шылэжэп, Тхьэм
джэнэтыр къырет.

Джанхъот кылуагъ: — Сэ заом сы-
зыхэтым нэмыцыбзэр дэхэклаеу сшлэ-
щтыгъ, ау джы сшыгъупшэжыгъ.

— Адэ, Джанхъот, пшлэщтыгъэмэ
къалоба «комшинель» ыломэ кыкылырэр,
— актер ныбжьыклэхэм ащыщ горэм
кылуагъ.

Мышъэ Джанхъот шхьэкълэштапхэу
щытыгъ, ыгу хэкълэ клэлэ ныбжьыклэм
кыдзыгъэ гушылэр.

— Я пять лет ждал, а этот моло-
косос меня будет учить, — урысыбзэкълэ
кылуагъ ззошхом хэтыгъэ артистым.
Ау макъэу «в»-р кылон ылэкълэщты-
гъэп, «воевалым» ычлэпклэ «оуал»
ылоштыгъ.

— Джанхъот, сыолъэлэу, умыгубж,
кысфэгъэгъу, къалоба, ошлэмэ, «ком-
шинель» кыкылырэр.

— «Комшинель» ыломэ кыкылырэр

— комсоставкэ шинель, пшлагъа? —
телунклэзэ кылуагъ Джанхъот.

Къэжъугъэ- лэагъу, къэжъугъэ- лэагъу...

Урым пьесэу «Афродитэ ихыгъэхун»
зыфилорэр чылэ горэм кышхыдгъэлъа-
гоштыгъ. Чылэм клуб дэтэп, спек-
таклыр кызызыбгъэлъэгъон шылэп.
Арыти, декорацийер чылэ пчэгум ид-
гъэуцуи, переноскэ кыхьэхэр токыр
зэрыклорэ столбым пыдгъанэхи, светри
дгъэуцугъэ. Зэрэчылэу, шхьадж зыте-
тысхьащтыр кыдыхи, къаклохи, спек-
таклыр едгъэжыагъ. Цыфхэр дэгъоу
еплхы, едэлух... Ауэ сэ сикъыте-
хьагъу къэсыгъ. Сыплэмэ, декора-
цией ыгузэгъу шыпкъэ зы пхъэнтлэ-
кълэушхоу итым лыжъ горэ адыгэ пэлэошхо
щыгъэу ис. А пхъэнтлэклэм сэ ролэу
къэсшырэмклэ сытетлысхьан фэе.

Администраторым селъэлугъ лыжыым
пхъэнтлэклэу горэ кыфигъотынэу, сценэ
пчэгум уисы зэрэмыхуштыр дахэу гу-
рыгъэлэнуэ. Тиадминистратор ауштэу
ышлыгъ, лыжыым шхьэкълэфэшхо фишлэу
рылуагъ:

— А тят, мыщ уисы хьуцтэп, нэмыкълэ

пхъэнтлэклэу утетлысхьагъэмэ дэгъугъэ.

Мыгумэкълэхэу къепллы, лыжыым
кырылуагъ:

— Къэжъугъэлъагъу, къэжъугъэлъагъу,
зи шьуиягъэ кысэкълэрып.

«Сиягъэ кышхьоклырэн» ылуагъэп,
«шьуиягъэ кысэкълэрып» ылуагъ нахъ.
Джауштэу лыжыыр сценэм тесэу,
тазыфагу исэу, спектаклыр къэдгъэ-
лэгъуагъ. Цыфхэми лэшэу агу ри-
хыгъ, лэгуи бэрэ теуагъэх.

Сыхэмыукурэмэ, лыжыыр сценэ
пчэгум зэрэтесыгъэми гу лъатагъэп.

А ты поси- дишь еще, шкура!

Николай Островскэм ироманэу
«Шылычыр зэрапсыхьажыгъэм» те-
хыгъэ спектаклыр къэтэгъэлъагъо. Адыгэ
драмтеатрэм лээкълэ хэгъэуцуаплэ имы-
лэжъэу цыфыр члэз. Спектаклыр уры-
сыбзэкълэ къэдгъэлъагъоштыгъ. А лэжъа-
ным цыфхэм театрэр ашлогъэшлэгъонэу
кълэщтыгъэх, офицерхэм я Унэ щырагъа-
жъэщтыгъ билет лые зилэм клэупчлэ-
хэрэр...

Спектаклым мыщ фэдэ чыплэ хэт:
белогвардейцэмэ къалэ горэ аштэ, крас-
ноармейцэхэр гъэрэу аубытыхъ. Гъэр-
хэр хьапсым чладзэнхэ фэе, ау ащ
уголовникхэр члэзыхъ. Ахэр кычлафын-

хэшъ, красноармейцэхэр члагъэтлыс-
хьанхэу унашъо ашыгъ.

Белогвардейскэ атаманым ироль
къэзышлыгъагъэр артистэу Мышъэ
Джанхъот. Темпераментышхо хэлъэу
кышлыштыгъ. Къамышыр ылыгъ, щаз-
мэхэм «кыргы-сыргы» ало, ынэ лэ-
ныкъо клэпхагъ. Машлор кылуыклэу
хьапсым кычлэлъэдагъ, уголовникхэр
зэкълэри члэфыхъ, ау къогъум матэ го-
рэм тесэу ныо пщэр горэ къос. «А
ты за что сидишь?» — еупчлы нюм
атаманыр. «За самогогон сажу», — ело
нюм. «А ты у меня еще посидишь,
ведьма» ылон фэе атаманым, ау «А
ты у меня еще посидишь, уедма» ело.
Макъэхэу «в»-мрэ «ь» знакымрэ кыло-
шъурэп. Режиссерэу спектаклым илагъэр
Тхьакълэумэцэ Налбый арыгъэ.

— Джанхъот Мосович, узыкложыклэ
шьузым елэлэуи, гушылэ закълэу «ведьма»
къэплонэу тэрэзэу зэгъашлэ, — рылуагъ.

Джанхъот ишхьэгъусэ клэлэгъаджэу
педучилищым лутыгъ. Урыс бзылфы-
гъагъ. Джанхъот зыпари кылуагъэп.
Спектаклыр тыухи тызэбгырыкълэжыгъ.
Ятлонэрэ пчыжъэми а спектаклэ дэ-
дэр макло, члэмыфэжъэу цыфыр те-
атрэм члэз.

Джанхъот хьапсым пчээр кылуиути,
кычлэлъэдагъ, уголовникхэр члэфыгъэх.
Тэри, актер ныбжьыклэхэмклэ, кылоштыр
тшлэрэпышъ тызэгъутэу тежэшъ къогъум
тыкълэу.

«А ты за что сидишь?» — еупчлы
нюм. «За самогогон сажу», — кыре-
ложы. «А ты у меня еще посидишь,
шкура!» — ылуи, атаманыр сценэм кыте-
кыжыгъ. Цыфхэр лэшэу лэгу теуагъэх.

ПЭРЭНЫКЪО Чатиб.

Ушэтынхэр ыклэм фэклуагъэх

Зэрэхэгъагоу шыклорэ зэтыгъо ушэтынхэр ыклэм фэклуагъэх. Іэклыб къэралыгуабзэхэр зымытышугъэхэм къафагъэнэфэгъэ мафэм, непэ, мэкьюогум и 23-м, атыжыых. Шыпкъэ, ушэтынхэм ащыщхэм яклэуххэр джыри ашлэгорэхэп. Ау экспертхэм зэралытэрэмклэ, гъэрэклорэ клэуххэм ялытыгъэмэ, мыгъэ Адыгэ Республикэм ушэтынхэр нахь дэгъоу щатыгъэх. Шапхэхэр зыукъуагъэу кыыхэклыгъэр мэклэ дэд.

Шокл зимылэу атырэ ушэтынхэр ыжэу урысыбзэм иклэуххэр мы мафэхэм къэнэфэгъэх. Урысыбзэр мыгъэ нэбгырэ 1469-мэ атыгъ, ахэм ащыщэу нэбгыри 10-мэ балли 100-хэр къахыгъэх. Гъэрэклорэм елытыгъэмэ, а пчъагъэр тлэку нахь макл, ау мыгъэ балл 80-м езыгъэхуегъэр нахыб.

Урысыбзэр еджаплэм кычлэкыхэрэм ашхэрэ еджаплэм

члэхъаштхэм зэ зэралытэр. Мыгъэ учлэхъаным паче балл 36-рэ ибгъэкун фаче. Зытыгъэхэм ащыщэу ар изымыгъэкыгъэр нэбгыри 2 нылэп. Географиер зэклым атышугъ, литературэр зы нэбгырэм, хысапыр нэбгырэ 26-мэ апэрэ тыгъом ауколчышугъэп.

Ушэтынхэр ыклэм фэклуагъэхэм, апэрэ уцугъом зымытышугъэхэм джыри атыжы-

нау амал ял. Гушылэм паче, ыпшэклэ кызырэхэтылагуагъэу непэ, тлэклэб къэралыгуабзэхэр жэрылоклэ аты. Неуш, литературэр, физикэр, тарихыер ыкли биологиер атыжыыхэ альэкышт. Мэкьюогум и 27-м урысыбзэмклэ ушэтынхэр клошт, и 28-м хысапымклэ (базовэр ыкли профильнэр) атыжышт. Іоныгъом и 30-м зэклэ предметхэмклэ ушэтынхэр джыри пклубыыхэ плэкышт. А мафэм экзаменхэм ятын аухышт.

Предмету атыгъэхэм зэфэхысыжхэр зафашыхэм, экспертхэм кызыралорэмклэ урысыбзэмклэ анахь хэукъоныгъабэ зыщашырэр яшлэшхэр кызыщаушэтырэ чыплэхэр арых. Іофыгъоу текстым кычылэтыгъэм еклопаклэу фашырэми уигъэрэзэнэу щытэп. Яшлэшхэр кызыщыралотыкын фэе чыплэхэр афэгъэтэрэзыхэрэп, аукодыеу текстыр кычылэтыжыгъэ мэхъу. Ныбжыклэхэр тхылъ зэремыджэхэрэм ишыхат фактическэ хэукъоныгъэу ашырэр зэрэбэр художественнэ произведением

исюжет зэрэшымыгуазэхэр.

Джы тапэклэ еджаплэхэм къачлэкыштхэм экспертхэм къарало художественнэ произведениеу гурыт еджаплэм ипрограммэ кыдилытэхэрэм яджэнхэу, текстэу ушэтынхэм игъэцэклэнхэм къащытыгъэхэм дэгъоу яджэнхэш, Іофыгъор кыыхагъэщынэу ыкли ащ яшлэш кыралолэнэу загъэсэнэу.

Клэлэеджаклохэм япачерк зэрэдэм, зэрэзэхэфыгуаеи зэхэщаклохэр кын хедзэх. Текст клаком иеджэн сыхат пчъагъэ тырагъэклуадэу кыхэклы. Кызыралорэмклэ, хыарыфхэм ачылплэ «чэу шыхыагъэм» фэдэу текстыр тхыгъэ. Арыш, текстхэр компьютерклэ ежэ клэлэеджаклохэм экзаменым щыхаутынхэр нахь тэрэзэу экспертхэм ащыщхэм алытэ. Ау зыпари зычарамыгъэхэрэ аудиторием ныбжыклэ пэпчэ икомпьютер дычыхъашт? Хъаумэ ахэм апае компьютерхэр аудиторием члэгъэуцощтхэ?

Хысапым ехылагуагъэу къэплон хъумэ, ащи Іофыгъохэр кыпыкыгъэх. Экзамен зытыгъэхэм ащыщхэм профильнэ ушэтынхэр гъэрэклорэм нахь кыныгъэу алытагъ. Ау зэхэщаклохэм ар мытэрэзэу ало ыкли шыклагъэхэр кыыхагъэщых. Гушылэм паче, гъэцэклэным кыгъэуцурэ пшэрылыр клэлэеджаклохэм бэрэ къагурымылоу кыыхэклы. Хысап кызырыкомклэ хэукъоныгъэхэр ашых, къашыгъэр ауплэклубышхуэрэп ыкли нэмыклэхэр.

Биологиемклэ анахь хэукъоныгъэ зыщашырэр практикэм епхыгъэ гъэцэклэнхэр ары. Селекцием ыкли биотехнологиехэм яхыплэгъэ гъэцэклэнхэри ныбжыклэхэм кын къащэхъух. Физиологием ылыэныкыоклэ

къэплон хъумэ, клэлэеджаклохэм шлурэ нэгучлэгъ железамрэ зэхагъэклуаклэ, кыупшхыэхэм язэпхыклэ шыклэу щылэхэр ашлэрэп. Арэу щытми, анатомиемклэ упчлэхэм дэгъоу джэуапхэр къаратыжыгъэх плон плэкышт. Экологиемклэ гъэцэклэнхэри мыдэуу къахыш.

Географием ехылагуагъэу къэплон хъумэ, еджаплэхэм къачлэкыхэрэм янахыбэм Урысыем игъунапкъэхэр ашлэхэрэп. Польшэр, Литвар Урысыем зэригъунэгъухэр ыкли США-м хы гъунапкъэ зэрэдырилэм хэшылкы фырылэп. Ащ фэдэу Узбекистан, Таджикистан, Киргизие, Армение, Молдавиер Урысыем игъунэгъухэу алытэ. Франциер Европэм икъэралыгъо анахь инэу ало, Бразилием икъэралыгуабзэ португалыбзэу зэрэщытым щыгуазэхэп.

Общественнымклэ клэлэеджаклохэр зыщыхыбэйхэр Урысыем икъэралыгъо гъэпсыклэ Конституционнэ лъапсэу илэхэр, цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ япшэрылхэмрэ ашлэрэп, къэралыгъом и Федеративнэ гъэпсыклэ дэуу къагурэлэ. Клэлэеджаклохэм япроцент 52-м гъэцэклэкло хабзэр Правительствэр арымырэу, Прокуратурэр, Счетнэ палатэр ыкли Къэралыгъо Думэр арэу алытэ.

Мэкьюогум и 30-м ыуж ушэтынхэм зэрэпсаоу яклэуххэр зэфэхысыжышхытх, зэгъэпшэнхэр ашышхытх. Етланэ ушэтынхэм язэхэщэн шыклагъэу мыгъэ фэхуегъэхэр зэрэдагъэзыжышххэм зэхэщаклохэм Іоф дашлэшт.

СИХЪУ

Гошнагу.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан тырихыгъ.

Икълэытаклэ нахь дэгъоу агъэпсы

ПАО-у «Кубаньэнерго» зыфилорэм хэхэрэ Адыгэ электрическэ сетхэм испециалистхэм Адыгеим икъоджэ псэуплэхэм электроэнергиеи учет зэрэащашырэр автоматизация шыклэм тетэу агъэпсы.

Ащ паче агъэфедэгъэ электричествэр зыфэдызэр къэзылытэрэ ыкли пчъагъэхэр автоматизация шыклэм тетэу алызыгъэлэсыхэрэ прибор 200 Адыгэ Республикэмклэ Кошхэблэ районым хэхэрэ чылагуоу Вольнэм шагъэуцу.

Статистикэм кызыригъэлагуорэмклэ, Кошхэблэ районым ары электроэнергием нахыбэу члэнагъэ зыщыфэхуэрэ. Арэуштэу бэрэ щыты хуштэп, арыш, энергетикхэм зэрэхэрэ Іофыгъом дырагъаштэ плон

плэкышт. «Агъэфедэгъэ киловатт пэпчэ ыуасэ тыгъэн фаче», — ело Вольненскэ къоджэ псэуплэм ипашэу Хъагъур Муратэ.

Унэ клоцым ихыгъэ электросчетчик лъэпкъэу «Матрица» зыцлэр чылыгъэ унэ Іупэм идэпкъ рагъэпытылэ. Прибор «Іушым» кыгъэлыгъорэ пчъагъэр автоматическэу зэралыгъэлэсырэм имызакъоу, агъэфедэрэр бачэ зыхуклэ, ащ токур кыгъэуцун елэклы.

— Счетчик «Іушым» шлуагъэу кытырэр нэрылэгъу. Электричествэм игъэфедаклохэм ыплэ хэмылэгъу «Кубаньэнерго» прибору афэгъэуцу. Джырэ уахтэм тегъэпсыкыгъэ кълэытаклэм тарифыбэ шыклэм тетэу электроэнергиеи кълэытэгъэным иамалхэр къеты, ащ электричествэр кыгъэнэжыын елэклы, — ело Адыгэ электросетхэм идиректор игуадзэу Андрей Каверзневым.

ПАО-у «Кубаньэнерго» ипресс-кыулыкыу.

Нэфрыгуазэм пшэдэклыж ыхыырэп

Профилактическэ Іофтхыабзэхэу «Лъэсрыкы» ыкли «Клэлэцыкылы тысыпл» зыфилорэр мэкьюогум и 15 — 17-м Мыекъуапэ шыклуагъэх. Ащ кызырэдыхылэтыу, АР-м гъогурыкылоныр щынэгъончъэнымклэ и Къэралыгъо автоинспекция иотделэу кълэу Мыекъуапэ щылэм Іофтхыабзэу «За поступки пешеходов светофор не отвечает!» зыфилорэр рагъэклокыгъ.

Еджаплэхэу NN 2-м, 10-м, 11-м, 18-м, 22-м, 23-м, 24-м, 25-м, 28-м, 33-м мафэрэ Іоф ащызышлэрэ лагерхэм защызыгъэпсэфырэ клэлэцыкылухэр да-

хэу фэпагъэхэу, янэ-ятэхэри аклыгухэу гъогурыкылоным ишапхэхэр зэрытхэгъэ тхыпэхэр водителхэм, лъэсрыклохэм афагощыгъэх. Нэфрыгуазэхэр зытет ыкли лъэсрыклохэр нахыбэу зыщызэпырыкыхэрэ чыплэхэм ахэр нахь ащысакыынхэу ныбжыклэхэр къаджагъэх.

Плакатхэу «Скоростым хэгъэкл», «Уисабый ищэнэгъончъагъэ фэгумэкл», «Анахь лъаплэр ипхыхь», «Лъэсрыклор блэгъэкл» зытетхэгъэхэр клэлэегъаджэхэм ыкли ны-тыхэм алыгъэхэу урамхэм къарыклуагъэх.

Гъогурыкылоным хэлажэхэрэм нэфынэр къэзытырэ пкыгъохэр, шапхэхэр зэрытхэгъэ тхыпэхэр лагерхэм ащылэ клэлэцыкылухэм афагощыгъэх.

Сыхыатым кыклоцл Мыекъуапэ шыпсэухэрэм ыкли хыклэхэм ахэм афэдэ тхыгъэ тхэпэ 500 фэдиз аратыгъ.

АР-м и ГИБДД иотделэу Мыекъуапэ щылэр.

Гъэзетыр язэхэщакIу

A black and white photograph of a woman and a man posing outdoors at night. The woman, on the left, has long dark hair and is wearing a light-colored long-sleeved top under a dark corset with horizontal ribbons and a wide, ornate belt. The man, on the right, is wearing a dark military-style jacket with a high collar and a peaked cap. He is giving a thumbs-up. In the background, there are trees, a parked car, and a building. A large 'ky' logo is visible in the top left corner.

Сурэтым итхэр: **Нэчэс Ан-
желикэрэ Еүтых Вячеславрэ.**

Непэ ямэфэкл

Сурэтым итхэр: **Хьаткьо Ра-
ситэрэ Хьурэнэ Азэрэ.**

Адыгеир ягупчэ мэхъу

— Урысыем ихэшыпыкыгъэ
ныбжьыкӀэ командэ ешӀэгъу-

Зэфэхьысыжьхэр

Сурэтхэм арытхэр: **Валерий Гончар; гандбол ешлэх.**

**Нэклүбгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТІЫЛЬ Нүрбый.**

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары
ЖакIэмыкъо
А. З.